

většině zemí Evropy ženy nedostávají žádnou finanční kompenzaci. Některé nemocnice v České republice dávají menší finanční příspěvek za poskytnuté mateřské mléko. Jedná se o částku, kterou by dárkyně měla využít pro zkvalitnění své výživy po dobu kojení.

Zpracování dárkovského mateřského mléka

V České republice se nachází celkem čtyři banky mateřského mléka. Provoz je upraven tak, aby odpovídal platné legislativě. Banka mateřského mléka musí být ke sběru, zpracování a distribuci organizačně a materiálně zajištěná (6). Jedná se o pracoviště, které provádí sběr, kontrolu zdravotní nezávadnosti, skladování a distribuci mateřského mléka v rámci i mimo vlastní zdravotnické zařízení. Prostory, ve kterých se mateřské mléko zpracovává, musí být oddělené od běžného provozu. K vybavení patří pasterizátor, výkonné mrazicí zařízení, sterilizátor, centrifuga, myčka nádobí a samozřejmě kvalifikovaně vyškolený zdravotnický personál (7).

Pokud matka uchovává nepasterované mléko pouze pro své vlastní dítě, musí být skladováno při teplotě + 4 °C a spotřebováno do 24 hodin. Pasterované mateřské mléko musí být skladováno při teplotě + 4 °C a spotřebováno do 48 hodin. Pasterace probíhá při teplotě nejméně + 62,5 °C po dobu 30 minut. Po pasteraci se mléko bez prodloužení zchladí na teplotu + 4 °C. Takto ošetřené mléko musí být označeno datem pasterace a datem spotřeby. Zda je mléko nezávadné, se musí kontrolovat před a po pasteraci. Mražené pasterované mateřské mléko musí být skladováno při teplotě -18 °C a spotřebováno nejdéle do 3 měsíců. Zmrazení mléka na teplotu -18 °C musí být provedeno co nejrychleji. Takto ošetřené mateřské mléko je označeno datem pasterace a datem expirace (8).

Rozmrazování mateřského mléka je možno provádět v chladicím zařízení při teplotě nejvýše + 4 °C nebo pod studenou tekoucí vodou. Musí být spotřebováno nejdéle do 24 hodin. Ohřev mateřského mléka se provádí ve vodní lázni. Nespotřebované mateřské mléko se nesmí znovu mrazit, chladit ani znovu používat pro výživu (6).

Sdílení mateřského mléka

Rostoucí povědomí o významu mateřského mléka pro děti výrazně navýšilo jeho poptáv-

Tab. 1. Banky mateřského mléka a jejich adresy – v současné době jsou v České republice jen 4 banky mateřského mléka. V Praze, v Hradci Králové, Mostě a v Českých Budějovicích. Pro lepší přehlednost přikládáme kontakty na jednotlivé banky mateřského mléka

- Banka mateřského mléka Praha. Ústav pro péči o matku a dítě, Podolské nábřeží 157, 147 00, Praha 4 – Podolí, tel.: 296 511 522, e-mail: mlecna.kuchyn@upmd.eu
- Banka mateřského mléka Most. Nemocnice Most, J. E. Purkyně 270, 434 64, Most, tel.: 476 172 123, e-mail: veronika.adamcova@kzcr.eu
- Banka mateřského mléka v Nemocnici České Budějovice a. s., Neonatologické oddělení, Boženy Němcové 585/54, 370 01, České Budějovice, tel. 387 87 5738, e-mail: bankamm@nemcb.cz
- Mléčná banka Fakultní nemocnice Hradec Králové, Sokolská 581, Hradec Králové, 500 05, tel.: 495 833 750, www.fnhk.cz/tku/mlecna-banka

ku. „Milk Baby Sharing“ je sdílení mateřského mléka mezi matkami, aniž by prošlo standardní úpravou a legalizací prostřednictvím banky mateřského mléka nebo sběrný. Navzdory mnoha výhodám je vzájemné nelegální sdílení mateřského mléka důvodem k obavám. Zejména se jedná o riziko přenosu infekčních onemocnění. V bankách mateřského mléka je toto riziko díky pečlivému výběru dárkyň, testování mléka a správně prováděným procesem pasterizace eliminováno. Pokud matky zvažují použití sdíleného mateřského mléka, měly by se informovat o rizicích vzájemného sdílení a o jednotlivých krocích potřebných ke zvýšení jeho bezpečnosti. Ideální by bylo rozhodnutí konzultovat s praktickým lékařem pro děti a dorost.

Metodika výzkumného šetření

Kvalitativní výzkum probíhal formou polostrukturovaného rozhovoru, který vycházel z předem připraveného okruhu otázek. Výzkum probíhal online formou prostřednictvím sociálních sítí. Účast žen na výzkumu byla zcela dobrovolná, s tím, že byl vzhledem k citlivosti osobních údajů kladen velký důraz na zachování anonymity všech probandek. Bylo provedeno celkem 10 rozhovorů s matkami z celé České republiky. Rozhovory probíhaly digitální formou nebo telefonicky v létě a na podzim roku 2022. Výběr probandek byl záměrný, jednalo se o matky, které měly osobní zkušenost se sdílením mateřského mléka. Byly v tomto směru velmi aktivní na sociálních sítích a porodily fyziologického novorozence v některé z porodnic na území České republiky. Cílem výzkumného šetření bylo získat informace o důvodech poptávky po mateřském mléce, zkušenostech se sdílením mateřského mléka a informovanosti matek o bankách/sběrnách mateřského mléka.

Výsledky výzkumného šetření

V rámci analýzy rozhovorů byly informace utříděny do tří kategorií: 1. Důvod poptávky

po mateřském mléce. 2. Zkušenosti se sdílením mateřského mléka. 3. Informovanost o bankách a sběrnách mateřského mléka.

Důvod poptávky po mateřském mléce byl ve všech deseti případech totožný. Matky chtěly použít mateřské mléko pro své děti, protože se jim nedařilo plně rozkojit a chtěly uspokojit výživové potřeby svých dětí. Zajímavým výsledkem bylo, že všech deset maminek mělo problémy s kojením už v porodnici. Nedařilo se jim dosáhnout plného kojení a z porodnice odcházely s dokrmováním průmyslově vyrobeným mlékem. Čtyři matky uvedly, že daná umělá formule novorozenci „nesedla“ a děti zvracely nebo dostatečně nepřibývaly na váze. Všech deset matek uvedlo, že již v porodnici děti dostaly dokrm formulí, a ne cizím mateřským mlékem. Matky se shodly, že chtěly pro své děti získat to nejlepší možné. Zapátraly na internetu a dostaly se přes sociální sítě na stránky nabízející mateřské mléko. „Dost intenzivně jsem pátrala, kde sehnat lidské mléko. Svému dítěti jsem nechtěla dávat nic umělého, protože vím, že pro novorozence je mateřské mléko nejlepší.“ Probandky uvedly, že o sdílení mateřského mléka se nejvíce dozvěděly od svých kamarádek a známých. Nebo z vlastní iniciativy. Všechny dotázané matky věděly, že nejdou úplně legální cestou, nicméně touha po získání mléka od dárkyně byla vždy silnější. „Malý mi nepřibýval, neprosplával. Pediatr mi doporučil dokrmovat umělým mlékem jedné konkrétní značky, z toho mi zvracel. Proto jsem chtěla mlíčko od dárkyně, která mi pomůže překonat první dny, než se sama plně rozkojím.“ Dvě matky poptávaly vyloženě mléko od matek, které dodržovaly přísnou bezmléčnou dietu. Obecně největší poptávka na sociálních sítích je po mléku od matek veganek nebo matek, které dodržují přísnou ABKM (Alergie na bílkovinu kravského mléka) dietu. „Dozvěděla jsem se, že dcera měla alergii na bílkovinu kravského mléka, abnormálně reagovala na proteiny ob-